

WEB-КВЕСТ
ЗА ПОВІСТЮ
МИКОЛИ
ГОГОЛЯ
«ТАРАС
БУЛЬБА»

УКРАЇНСЬКА ХАТА ТА ЇЇ ІНТЕР'ЄР

Саме біля хати ми знайомимося з головними персонажами повісті Миколи Гоголя «Тарас Бульба».

В прадавні віки, коли не було церкви, сім'я молилася біля родинного вівтаря, яким була піч. В ній палало багаття, їй приносилися жертви; зерно з нового врожаю, ритуальні напої тощо.

Найдавніші вікна були просто отворами, завішаними тканиною або закриті створками. Шибки в давнину заміняли волові міхури, напнуті на рами. В XVI — XVII ст. шибки робили з пластинок слюди, закріплюючи їх свинцем. З появою скла вікна стали справжньою окрасою хати. Вікна зсередини завішувалися оздобленими занавісками або «фіранками», через які можна було бачити все, що діється на вулиці, але погано видно, що в хаті.

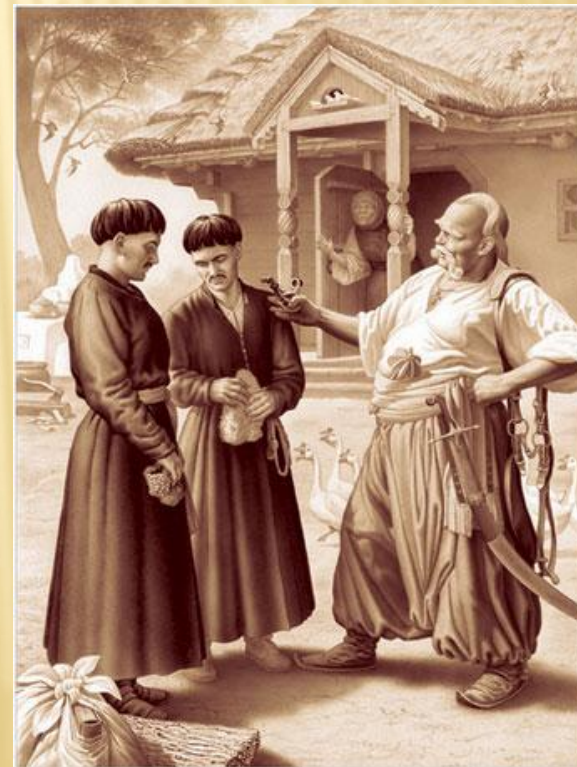
Покуть — священне місце в хаті. Тут перебувають хатні боги.

Архітектура українського житла надзвичайно розмаїта і має свої локальні регіональні особливості: конструктивні, декоративно-художні, відмінності в плануванні та інтер'єрі тощо. Регіональні типи житла в цілому відповідають етнографічному районуванню України. Проте дещо залишалось незмінним. Наприклад, світлиця — головна кімната української оселі, горниця, вітальня. Ось як описана світлиця в помешканні Тараса Бульби:

«Світлицю було вбрано за звичаєм тих часів, про які живі згадки zostалися тільки в піснях та народних думках, що їх уже не співають більше в Україні сліпі кобзарі під тихий бренькіт бандури серед слухачів, — за звичаєм тих бойових, важких часів, коли в Україні почали розпалюватися сутички й баталії за унію.

Усе було чисте, вимашчене кольоровою глиною. По стінах — шаблі, нагаї, сільця на птицю, неводи й мушкети, хитро оправлений ріжок на порох, золота вуздечка на коня і пута зі срібними бляшками. Вікна у світлиці були маленькі, з круглими темнашими шибками, які тепер можна зустріти хіба в стародавніх церквах і крізь які інакше й не дивилися, як тільки підваживши насувну шибку. Вікна й двері були в червоних обводах. На полицях по кутках стояли глеки, сулії, пляшки з зеленого й синього скла, сріблом биті келехи, золочені чарки всілякої роботи — венецької, турецької, черкеської, що завітали до Бульбиної світлиці різними шляхами, через треті й четверті руки, як то зазвичай бувало у ті лицарські часи.»

І саме з хати відправляється Бульба з синами на Січ...

ЗАПОРІЗЬКА СІЧ

«...Козаки позлазили з коней своїх, сіли на пором і за три години були вже біля Хортиці, де була тоді Січ, що частенько міняла свій осідок.»

Саме з цих слів розпочинається поява на Січі Тараса Бульби з синами. **Запорізька Січ** — укріплений осередок нереєстрового Війська Запорізького Низового другої половини 16— кінця 17 століття, що був розташований за порогами Дніпра.

Причини виникнення Січі:

- Наявність в українському суспільстві окремих прошарків вільних людей, що займали проміжне становище між незаможною шляхтою та селянством.
- Посилення соціального та релігійного гноблення, закріпачення селянства. Селяни та міщани тікали від феодалських повинностей та державних податків.
- Постійна військова небезпека з боку Кримського ханства та кочових татарських орд.

Козацтво поповнювалося вихідцями із різних верств населення: селян, міщан, шляхти.

Знавець

У Запорізької Січі була своя територія, що називалася **Кіш**. По полю розкидані курені, що нагадують окремі держави. Керували ними виборні кошові отамани, які обиралися Більшою радою «зі своїх же запорізьких козаків». Всі важливі питання вирішували разом на загальних зборах. Був і свій запас провізії, і кашовар.

Прийти на Січ міг кожний, але той, хто хотів тут оселитися, повинен був пройти своєрідний військовий іспит у досвідчених воїнів. Якщо той хто прийшов був слабким і непридатним до військової служби, його не приймали й відсиляли назад додому. Прийом до Січі був простий: треба було сказати:

«Вірую в Христа, у святу Трійцю» і перехреститися. На Січі була церква, куди козаки ходили на службу, хоча ніколи не постились.

Що було найсвятішим для

козаків?

ВІР ВІТЧИЗ ТОВАРИСТ

А НА ВО

Проти таких мужніх і самовідданих, сміливих і відважних воїнів, об'єднаних узами товариства, був безсилий будь-хто, навіть добре навчені іноземні війська.

Запорізькі козаки є унікальним явищем в історії України, тому що вони усвідомили себе українцями ще в далекому XVI сторіччі, задовго до утворення самостійної української держави. Запорожці гордилися своєю рідною мовою, своєю православною вірою і своєю культурою. Вони доводили сусіднім країнам, що українців є за що поважати: **за мужність, сміливість, вірність своїм товаришам, вірі, традиціям, Батьківщині**. От чому дотепер Запорізька Січ і запорізькі козаки продовжують залишатися для нас символом української національної ідеї.

Законів на Січі було **мало**, але були вони **жорстокими**. **Злодійство** на Січі вважалося безчестям для всього козацтва. "Коли козак прокрався, потяг яку-небудь дрібничку, це вже вважалося ганьбою для всього козацтва: його, як безчесного, прив'язували до ганебного стовпа і клали коло нього кия, яким кожен, хто проходив, мусив ударити його, аж поки не забивали до смерті. **Боржника**, що не сплачував, приковували ланцюгом до гармати, а потім хто-небудь із друзів викупував його." Найстрашніша страта була за **смертовбивство** - убитого й живого вбивцю разом заривали в землю. Ось як описує Микола Гоголь цей звичай у повісті «Тарас Бульба»:

«...найбільше враження зробила на Андрія страшна кара за душогубство. Тут-таки, на його очах, викопали яму, опустили туди живого вбивцю, а на нього поставили труну з тілом ним убитого, і обох засипали землею. Довго після цього ввижався йому цей страшний звичай, усе марився той живцем засипаний чоловік зі страшною домовиною.»

СІЧОВА

Запорожці більше пиячать , аніж їдять. Наприклад, якщо в одному розділі твору їжа згадувалася 7 разів , то «горілка з перчиком» - 19.

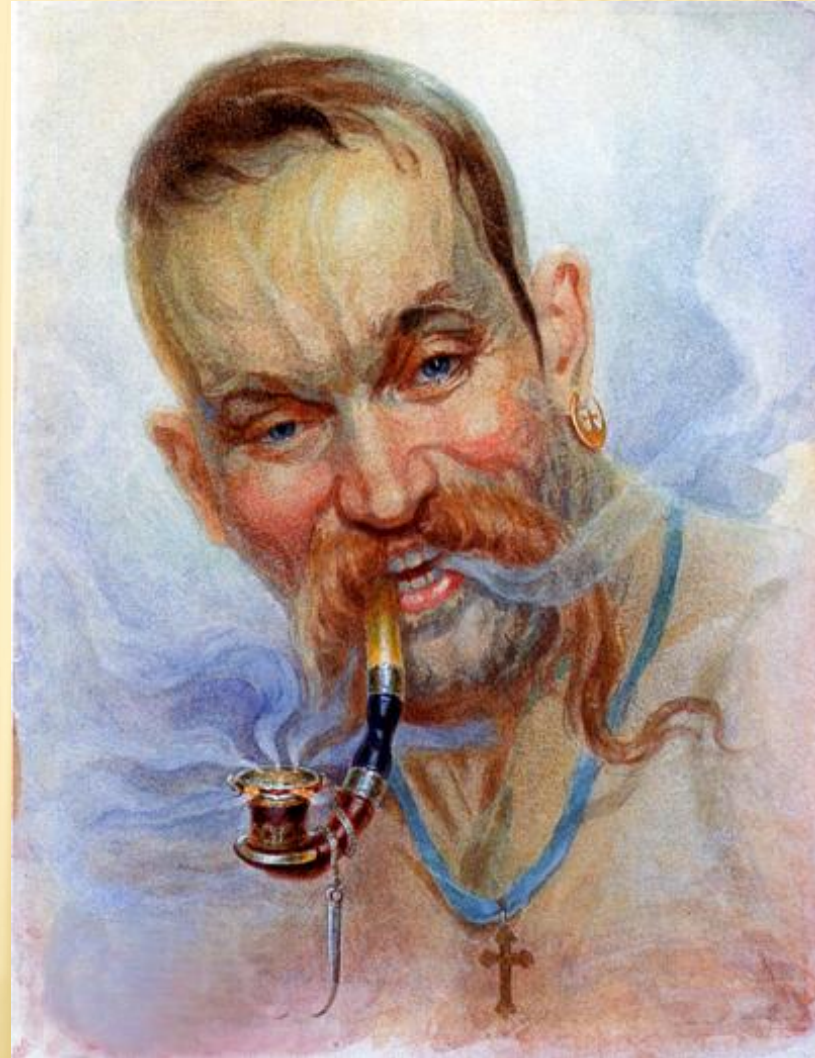
Як не дивно, але я гадаю, що у повісті « Тарас Бульба» горілка не просто частина раціону козаків. З моєї точки зору, Гоголь міг використовувати цей алкогольний напій для вираження характеру деяких героїв твору. **« ...як зніму щось із себе – проп'ю» , «... і тоді загін із десяти козаків, що їхав за ними, злазив із коней, одв'язував дерев'яні баклажки з горілкою...» .**

Також , згадувалися люди з вищих верств суспільства, які напивалися та робили усілякі дурниці та видавали безглузді або жорстокі накази ,наприклад, випороти когось.

На другому місті – куріння. Палили на січі менше, ніж пили, але більше ніж їли.

В більшості , то була люлька, а не цигарки. **Люлька** - це пристрій для паління тютюну та інших рослинних речовин, який складається з мундштука та стамелю, **«...запалюйте лишень люльки , і покуримо...»** На відміну від горілки, не думаю ,що люлька мала грати якусь особливу роль у повісті, хоча з іншого боку, саме за нею повернувся Тарас Бульба перед тим, як його схопили:

«І нахилився старий отаман, і почав шукати в траві люльку з тютюном — свою вірну подругу на морі й на землі, в походах і дома. А тим часом налетіла ватага ляхів і вхопила його під могутні плечі. Струснув він усім своїм дужим тілом, але не посипалися вже, як колись, на землю, мов груші, гайдуки, що держали його.»

І, нарешті, їжа! Думаю, на хлібі та салі не слід акцентувати увагу, бо всі знають з чого воно зроблено і, що це основа раціону козаків. Найчастіше у творі згадувався куліш . **Куліш** — страва української кухні, зварена з пшоняних круп. **Куліш** — за способом приготування схожий на крупник, але переважно з пшоняних круп. Куліш легко готувати в домашніх і польових умовах. Звідси й інша його назва — польова каша.

Думаю, цю страву автор використовує задля зауваження козацької самостійності. Він хотів звернути увагу читачів , що козак – це не просто пияка та вояка. Він може попідкуватися про себе сам. І, дійсно, вміє готувати, бо, знаєте, куліш - це вам не сало на хліб покласти.

Не забув Гоголь і згадати про випічку. **«Перекупки, що сиділи на базарі, ледь забачивши бурсака, закривали руками свої пироги, бублики, гарбузове насіння....»**. Звісно, усі ці хлібні вироби вживалися козаками, але робили їх жінки. Якщо дружина спече пиріжків – добре. Не спекла – не біда. Не знаю, як там було насправді, але з твору «Тарас Бульба» не помітно, що пироги – улюблена їжа запорожців.

Знавець історії

За часи Козаччини одяг в повісті "Тарас Бульба" згадується такий: **«...червоні сап'янці зі срібними підківками; шаровари, як Чорне море завширшки, з силою складок і зборок, обперезані золотим очкуром; до очкура начеплено було довгі ремінці на люльку з китицями та всякими брязкальцями.»** Козаки не любили пишно вбиратися на війну; прості були на них кольчуги й свити, і далеко чорніли та червоніли чорні, червоноверхі їхні смушеві шапки.

Були і пишні козаки-лицарі, вони носили наплічники в золоті, і нарукавники в золоті, і верцадло в золоті, і шапка в золоті, і на поясі золото, і скрізь того золота, і все золото.

На мою думку, у повісті "Тарас Бульба" описується одяг з метою показати як поляки одягали пишне вбрання на війну, а козаки ходили захищати землю не в пишному вбранні, а з могутньою силою війська.

Психол

Тарас
Бульба

Одним з головних героїв однойменної повісті є козак -**Тарас Бульба**. Автор описує його, як людину сміливого, рішучого і хороброго характеру. Він був справжнім запорізьким козаком: товариство і християнська віра все життя були дуже важливими для Бульби:

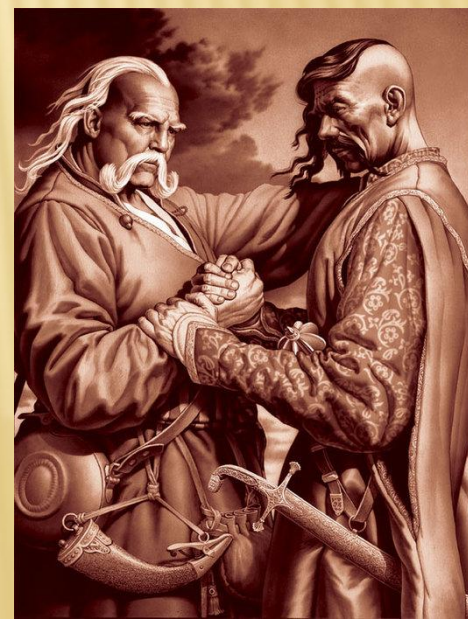
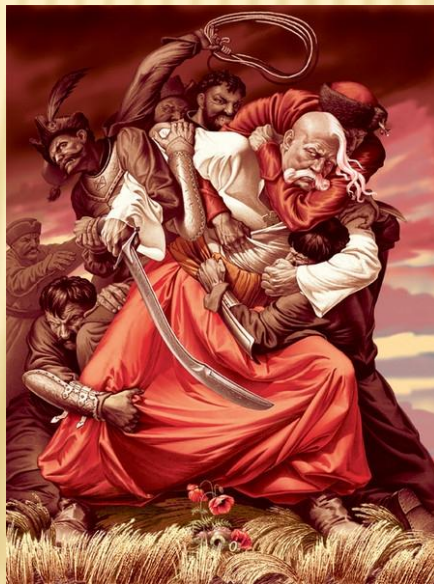
«Він кохався у простому побуті козацькому й пересварився з усіма своїми товаришами, які пнулися до панських звичаїв і прихилилися до варшавської сторони, взиваючи їх підніжками лядських панів. Вічно невгамовний, мав себе за покликаного оборонця віри православної. Досить було йому довідатись, що в якімось селі люди терплять утиски від орендарів, що набавляють податки з диму, — і він самовладне з'являвся там зі своїми козаками й чинив розправу. Він узяв собі за правило, що в трьох випадках завжди треба братися за шаблю, а саме: коли комисари не поважали старшину і стояли перед нею, не скинувши шапки; коли глумилися над православною вірою й не шанували прадідівських звичаїв і, нарешті, коли ворог був бусурмен чи турчин, супроти яких він вважав конче потрібним усяк час уживати зброї на славу християнства.»

Він уже немолодий, займає певне положення на Січі:
«А наказним отаманом, коли хочете послухати старої голови, повинен бути не хто, як Тарас Бульба. Нема з нас нікого, хто зрівнявся б із ним відвагою.»

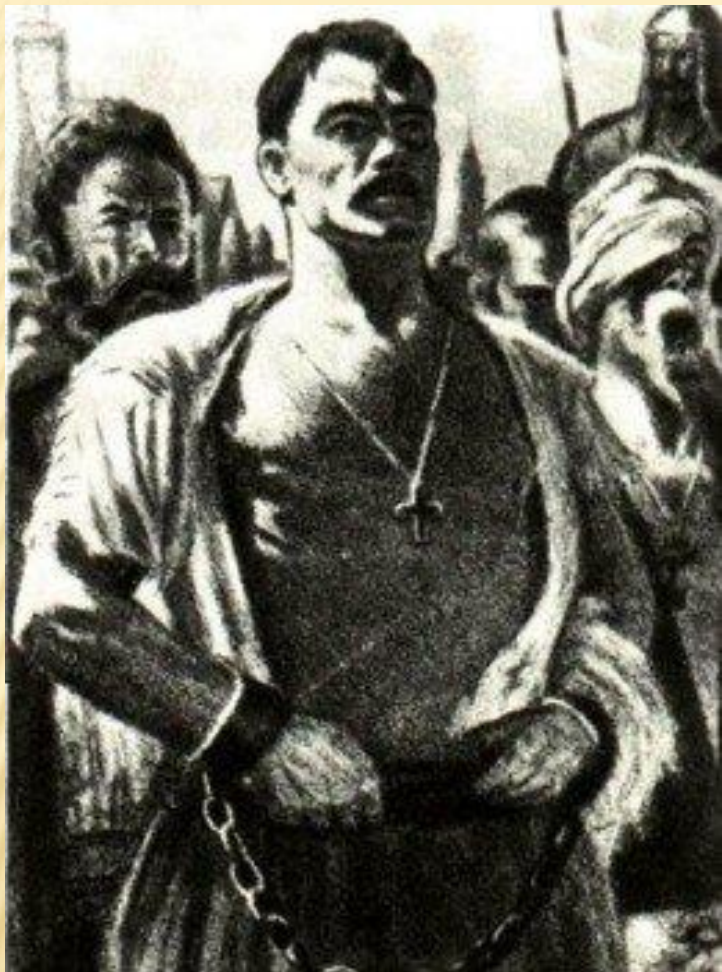

В епізодах застілля з приводу повернення синів з бурси, в сценах битви з поляками видно, що Тараса Бульбу поважають, до його порад прислухаються. Навіть ті, хто лише недавно прийшов на Січ, бачать в Бульбі мудрого і справедливого воїна. Для Тараса Бульби на першому місці стояла Січ і доля своєї Вітчизни:

«І поміж тими козаками, поміж тими всіма полками найвиборніший був один полк, і вів його Тарас Бульба. Все давало йому перевагу над іншими: і його літа, і бувалість, і вміння керувати своїм військом, і величезна ненависть до ворога. Навіть самим козакам здавалась аж завеликою його нещадна лють і жорстокість. Тільки вогонь та шибеницю призначала його сива голова, і слово його на військовій раді дихало самим тільки знищенням.»

Остап Бульба

Остап Бульба - старший син Бульби, разом зі своїм братом закінчив семінарію і після закінчення навчання повернувся додому. Читач дізнається про те, як показав себе Остап в семінарії з декількох епізодів: Остап спочатку не хотів вчитися і намагався втекти, але з часом взявся за розум: **«Старший, Остап, почав з того свою науку, що першого ж року втік додому. Його повернули, тяжко випарили й посадовили за книжку. Чотири рази закопував він свого букваря в землю і чотири рази, відшмагавши його немилосердно, купували йому нового. Запевне він зробив би те і вп'яте, коли б батько врочисто не запрягся віддати його на цілих двадцять років у монастирські служки й не пообіцяв привселюдно, що він довіку не побачить Запорожжя, якщо не навчиться в академії всякої науки.»**

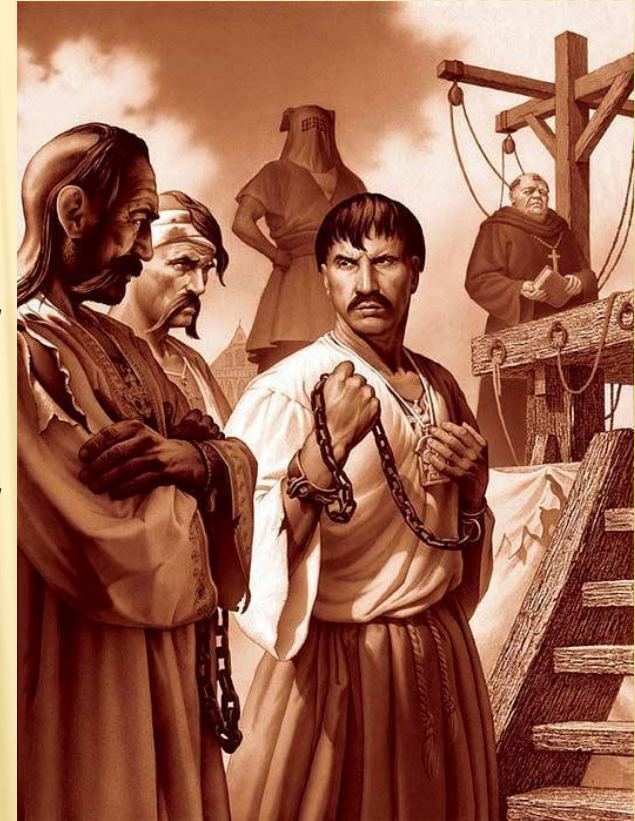
По-справжньому персонаж Остапа Бульби розкривається в поході на поляків. Остап постає перед нами гідним сином свого батька: хоробрим, сильним козаком, який наділений аналітичними здібностями.

«Остапові, здавалося, був на роду написаний вояцький шлях і тяжке вміння вершити військові справи. Жодного разу не розгубившись і не знітившись ні за яких обставин, з холодним спокоєм, майже неприродним як на двадцятидворічного юнака, він миттю міг визначити всю можливу небезпеку, зважити становище і тут-таки знайти спосіб, як ту небезпеку обминути, але обминути так, щоб потім певніше її подолати. Вже тепер видно було, що кожний рух його, сповнений певності, виявляв хист майбутнього провідника. Силою повівало від його постави, а лицарське його завзяття вже набуло лев'ячої прикмети.»

Незважаючи на те, що Остап потрапляє в полон до поляків, козак не втрачає самовладання і властивою його характеру твердості. Після сцени страти у читача не залишається сумнівів в тому, що Остап по праву гідний називатися справжнім козаком. Герой йде на лобне місце без страху, з гідністю зустрічаючи смерть:

«Остап зупинився. Йому першому належало випити цю гірку чару. Він глянув на своїх, підняв руку вгору і гучно промовив:

— Дай же, Боже, щоб усі, які тут стоять єретики, не почули, нечестивці, як мучиться християнин! Щоб жоден із нас не промовив жодного слова!»

Перераховуючи головних героїв повісті «Тарас Бульба», не можна не сказати про **Андрія**, молодшого сина старого запорожця. Він відрізняється і від брата, і від батька. Можна сказати, що від своєї матері він взяв ліричний склад душі, а від батька - рішучість і волю до перемоги. Саме це поєднання і стало для юнака фатальним. У військових справах Андрій не відставав від свого брата, а часом здійснював таке, що ні одному козакові навіть в голову прийти не могло. Молодого хлопця зачаровують битви, гулянки, мечі, шпаги, набіги - все те, з чого складається козацька життя. Образ Андрія створений Гоголем в романтичному ключі:

«Андрій увесь занурився в чарівну музику шабель і куль. Він не знав, що то значить обмірковувати, зважувати чи заздальгідь міряти свої й чужі сили. Скаженою млістю і райською втіхою сповнювала його битва. Якийсь розкішний бенкет увижався йому тієї хвилі, коли розпалюється чоловікові голова, в очах усе миготить і змішується, летять голови, гучно падають на землю коні, а він, як п'яний, женеться серед свисту куль та блиску шабель, завдаючи всім ударів і не відчуваючи ударів, завданих йому. І не раз дивувався старий Тарас, бачучи, як Андрій, ведений самим лише п'янким захватом, кидався туди, куди б ніколи не наслідився розважний і розумний, і самим скаженим своїм натиском чинив такі дива, що не могли начудуватися й бувалі козаки.»

Читач розуміє, що в Андрія борються два протилежних початку: бажання любити та діяти за покликом серця і бажання служити рідному краю, стояти на сторожі свободи і незалежності. Проте він обирає кохання:

«Хто сказав, що моя вітчизна Україна? Хто дав мені її за вітчизну? Вітчизна є те, чого шукає наша душа, що для неї наймиліше. Моя вітчизна — ти! Ось моя вітчизна! І понесу я вітчизну цю в серці моїм, понесу її, доки стане мого віку, і подивлюся — хай хто-небудь з козаків вирве її звідтіля! Я все, все, що є на світі, продам, віддам, занапащу за таку вітчизну!

...

І пропав козак! Пропав для всього козацького лицарства! І не бачити йому вже ані Запорозжя, ані батьківських хуторів своїх, ані церкви Божої! А Україні не бачити найхоробрішого з синів своїх, що взялися її боронити. Вирве старий Тарас сиве пасмо зі своєї чуприни і прокляне і день, і час, коли породив на свою ганьбу такого сина.»

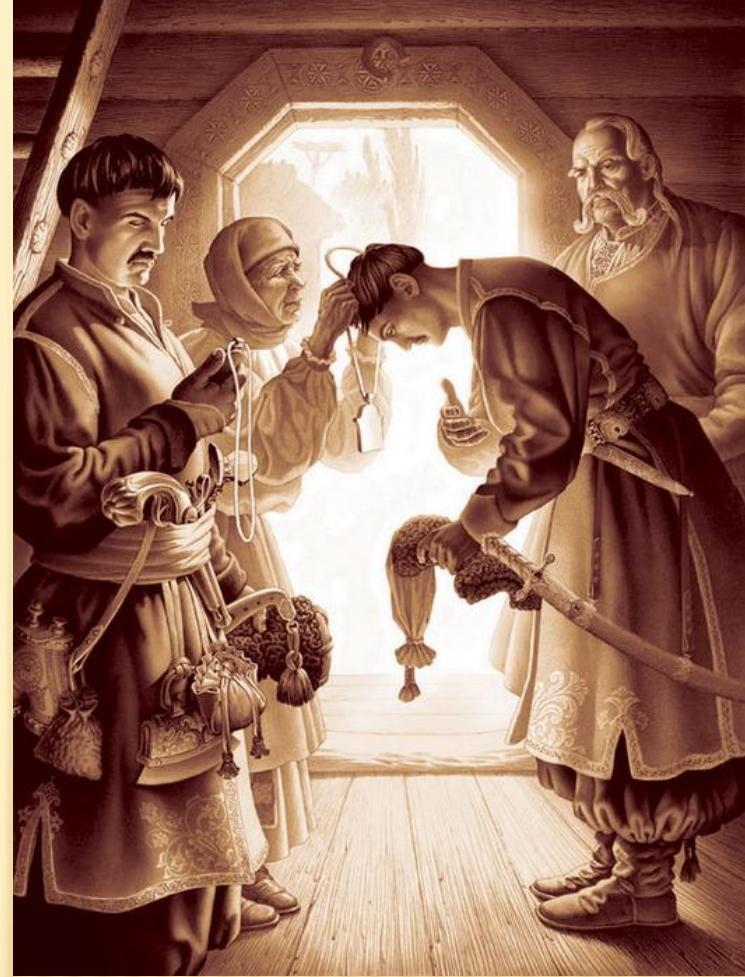
**Андрій
Бульба**

Дружина Тараса Бульби - один з другорядних жіночих образів в повісті "Тарас Бульба" Гоголя. Дружина козака Тараса Бульби - це добра, нещасна, боязка і лагідна жінка. Вона терпить погане поводження і образи свого чоловіка:

«Вона й справді була дуже нещасна, як і кожна жінка того завзятого сторіччя. Одну лишень хвилику вона жила коханням, тільки за першого шалу пристрасті, за першого шалу юності, а вже суворий коханець покидав її задля шаблі, задля буйного товариства. Вона бачила свого чоловіка два-три рази на рік, а тоді кілька років не мала про нього навіть звістки. Та коли й бачила його, коли вони жили вкупі, — що то було за життя?»

Вона дуже сумує за дітьми. Сини Тараса Бульби відправляються з батьком в Запорізьку Січ. Батько хоче зробити з юнаків «справжніх козаків». Старенька плаче через майбутню розлуку. Однак вона не сміє сперечатися з чоловіком. Вона покірно підпорядковується йому:

«Коли уздріла мати, що й сини її вже посідали на коней, кинулася вона до меншого, у якого в рисах обличчя світилося більше ніжності; вона вхопила його за стремено, припала до сідла його і з відчаєм в очах не випускала його зі своїх рук...Та як виїхали вони за ворота, вона зі всією легкістю сарни, незвичною як на її літа, вибігла за ворота, з неймовірною силою зупинила коня й обняла одного з синів із якоюсь гарячковою несамовитістю... Її знов однесли.»

ДЯКУЄМО ЗА УВАГУ!

WEB-квест виконали учні 9-В класу:

Дизайнер інтер'єру - Бундза Дем'ян
Історик – Ігнатенко Любов
Знавець козацтва – Асанов Даніяр
Січовий кулінар – Вітер Софія
Знавець історії моди – Розлач Тетяна
Психолог – Панкова Анастасія
ІТ-фахівець - Пилипенко Владислав